

MANIFEST 23

TENTO TEXT NECHŤ SLOUŽÍ JAKO INSPIRACE TVŮRČŮM VZDĚLÁVACÍ POLITIKY, ŘEDITELŮM ŠKOL, PEDAGOGŮM, RODIČŮM, JAKOŽTO I ŽÁKŮM A STUDENTŮM.

VÝUKA FAKTICKÝCH ZNALOSTÍ JE ZÁKLAD

Nikdo nedokáže přemýšlet o něčem, co nezná. Fakta, která máme uložena v dlouhodobě paměti, jsou pro poznávání životně důležitá. Z tisíců informací si vytváříme schémata. Pokud si osvojíme mnoho faktů, pak si nové informace do schémat zařazujeme mnohem efektivněji, a učení nám tedy jde snadněji. Nepřetěžujme ve školách pracovní paměť dětí. A vymažme si z hlavy, že učit děti fakta znamená *vyučovat jako za Marie Terezie*. Ti nejlepší učitelé ví, že to je nesmysl. Některé znalosti jsou významnější (umožňují větší množství myšlenek) a kulturně bohatší (mají vyšší celospolečenskou hodnotu): proto vedou k vytváření užitečnějších schémat. Ke kritickému myšlení jsou znalosti nezbytné.

INVESTUJME ENERGII A ČAS JEN DO PROJEKTŮ, KTERÉ UČINÍ DĚTI CHYTŘEJŠÍMI

Dovednosti 21. století lze aplikovat na problémy 21. století pouze tehdy, mají-li žáci široký základ akademických znalostí. Neplýtvajme čas na projekty, které mají špatně nastavené a nereálné cíle. Nechtějme po žácích, aby si *hráli* ve školách na vědce. Předejme jim takové znalosti, aby se odborníky jednou mohli skutečně stát. Vždy je třeba si klást otázku: „Učiní tato aktivita děti chytřejšími?“

NEROZDĚLUJME ŽÁKY NA LEPŠÍ A HORŠÍ

Jednou ze zřejmých chyb, jichž je třeba se vyvarovat, je rozdělování žáků v rámci škol i tříd na základě jejich školní úspěšnosti. Žáci jsou si ve způsobu, jímž se učí a jak přemýšlí, spíš podobní, než že by se od sebe výrazně lišili. Ti nejlepší učitelé mají učit žáky s nejhorsími vzdělávacími předpoklady v těch nejlepších podmínkách – v praxi je to ovšem často opačně.

VE ŠKOLE SE DĚTI STÁVAJÍ CHYTŘEJŠÍMI

Čím déle kdokoli zůstává ve škole, tím se zvyšuje jeho IQ, a má tedy vyšší šanci stát se chytřejším: tedy v životě úspěšnějším i šťastnějším. Podporujme myšlenku co nejdélší povinné školní docházky.

STOP FLÁKÁNÍ SE VE ŠKOLE

Do školy chodí děti proto, aby se vzdělávaly. Nepodporujme praxi, kdy se po uzavření klasifikace v půlce června chodí do škol dívat na filmy, uklízet třídu nebo třeba brousit lavice. Taková ztráta drahocenného času by se neměla stávat normou.

UČITELÉ MAJÍ VYUČOVAT

Pedagog je profesionál, jehož prací je věnovat maximální úsilí tomu, aby naučil žáky svůj předmět. Není ve škole od toho, aby žákům objednával jízdenky, poskytoval rodičům po telefonu odborné psychologické rady či vyplňoval dokumenty o bezinfekčnosti. Pokud narazí na problém, konzultuje ho s vedením školy, které mu poskytne profesionální podporu. Škola má metodika prevence, školního psychologa, výchovného poradce a síť profesionálních organizací, které se zabývají řešením problémů. Učitel nemá za úkol spasit všechny a sám.

NESCHOPNÍ UČITELÉ VYUČOVAT NEMAJÍ

Komu chybí schopnosti ovládnout učitelské řemeslo, nesdílí filosofii školy nebo nesplňuje standardy profese, ten má být ze školy propuštěn.

O VÝZNAMNÝCH ZNALOSTECH ROZHODUJE UČITEL A VEDENÍ ŠKOLY

Nikoli rodiče nebo žáci mají určovat, co bude náplní kurikula. Školy musí přijmout myšlenku učitele jako autority. Žáci potřebují načerpat ve škole významné znalosti, aby mohli chápat a interpretovat svět. Bez nich zůstanou závislí na těch, kteří jim je budou v životě předkládat a mohou jimi manipulovat. O znalostech lze říci, že jsou významné, pokud mění vnímání dětí, jejich hodnoty nebo chápání.

CÍLEM NENÍ, ABY ŽÁCI SLOŽILI ZKOUŠKY

Ačkoli nám může připadat děsivé plně vyučovat stanovené kurikulum a věnovat méně času přípravě na zkoušky, je to navzdory veškeré logice jedním z nejlepších způsobů, jak zajistit, aby děti u zkoušek uspěly. Klademe-li důraz na znalosti, otevíráme možnosti do budoucna. Naučíme-li žáky víc, než kdy budou potřebovat ke zkoušce, zvýšíme tím pravděpodobnost, že budou vědět dost na to, aby u ní obstáli. Pokud je naučíme jen tolik, aby u zkoušky obstáli, snižujeme tím pravděpodobnost, že budou vědět dost. Výuka zaměřená výhradně na zvládnutí zkoušky může působit jako bezriziková strategie, ale úspěch žáků u zkoušky je tím větší, čím více z dané oblasti znají.

PROSAĎME FORMATIVNÍ HODNOCENÍ VE VŠECH ŠKOLÁCH

Vhodné používání známek je v pořádku, není ovšem efektivní zůstat pouze při tom. Ze všech vlivů na proces učení žáků patří zpětná vazba mezi ty nejvlivnější. Formativní hodnocení pomáhá žákům maximálně rozvíjet jejich potenciál; je již mnoho let součástí úspěšných vzdělávacích systémů po celém světě. Jde o směr, kterým se musí vydat i české školství.

HLEDEJME CESTY, JAK VYUČOVAT LÉPE

Všechny metody výuky fungují někdy a žádné nefungují vždy. Pokud chceme, aby byly děti chytřejší, musíme se nejprve zaměřit na efektivní vytváření myšlenkových schémat, a až poté přejít k aktivitám spojeným s řešením úloh. Výuka se musí zaměřit na zakódování úspěchu a podporu internalizace – až následně na náročnější výzvy. Například není možné testovat u dětí, které ještě neovládly techniku čtení, současně i schopnost porozumění textu. Je nezbytné, aby si učitelé osvojovali a rozvíjeli znalosti potřebné k ovládnutí vlastního řemesla.

VÍME, CO MÁME DĚLAT; TEĎ JE POTŘEBA TO SKUTEČNĚ UDĚLAT

„Učitel se snaží vést myšlenky žáka po určité stezce a snad i do dosud neprobádaného terénu. Může to být nepoznaná země i pro učitele a jdou se žákem bok po boku. Učitel žáka povzbuzuje, aby šel dál, nenechal se odradit překážkami, používal k jejich překonání zkušenosti, které nabyl dříve, a kochal se nesmírnou krásou toho, co kolem sebe uvidí.“

DANIEL T. WILLINGHAM

ZDROJE

Jako podklad ke vzniku tohoto textu posloužily následující knihy a texty. Děkujeme jim, že jsme mohli použít a interpretovat důležité myšlenky v nich obsažené.

Za děti chytrější, David Didau

Sedm mýtů o vzdělávání, Daisy Christodoulou

Zavádění formativního hodnocení, Dylan Wiliam a Siobhán Leahy

Proč žáci nemají rádi školu?, Daniel T. Willingham

Učitelství jako řemeslo, Pavel Bobek